

Resursallokering till forskning och utveckling

Ingemar Ståhl [1975] tar upp frågan om marknadsimperfectioner leder till sådana brister i resursallokeringen till läkemedelsindustrins FoU, att en ökad samhällskontroll är motiverad. Utgångspunkten för denna diskussion, Arvidssons analys i koncentrationsutredningen [SOU 1969: 36], bygger på en artikel av Arrow [1962].

Arrow utgår från det teoretiska fallet med ett slutet ekonomiskt system där all resursallokering till FoU styrs av marknaden. Att denna modell inte självklart är applicerbar på svensk industris FoU är väl tämligen uppenbart. De totala FoU-utgifterna i Sverige kan innevarande år, 1975, grovt räknat beräknas uppgå till 4 700 Mkr. Av dessa utgör industrins självfinansierade FoU ca 2 300 Mkr, medan resten ca 2 400 Mkr i huvudsak är statligt finansierad. Det finns alltså skäl att anta, att mindre än hälften av samhällets totala FoU-resurser styrs av marknaden. I realiteten är andelen marknadsstyrd forskning avsevärt mindre än så, eftersom industrins FoU-kostnader till ca 84 procent avser rent utvecklingsarbete, medan den statliga finansieringen till större del går till tillämpad forskning och grundforskning.

I själva verket har ju just de faktorer

som Arrow tar upp: bristande privatiserbarhet, osäkerhet etc, lett till att samhället i dag har huvudansvaret för grundforskning och tillämpad forskning, vilket han också själv påpekar. Icke desto mindre tycks Arrows artikel utgöra det halmstrå många griper efter för att motivera ökat samhällsinflytande över industrins FoU.

Risken för underoptimala FoU-insatser på grund av forskningens bristande privatiserbarhet fördes t ex fram som ett argument, när en arbetsgrupp under Ingvar Svanberg till den socialdemokratiska partikongressen 1972 föreslog inrättande av FoU-fonder, finansierade med avgifter på industrin. För att effektivisera kongressens beslut tillsatte industriministern våren 1974 en statlig utredning, forskningsavgiftskommittén. Samma resonemang förs i ett betänkande från industristrukturutredningen [SOU 1974: 14, s 8 f].

Det kan mot denna bakgrund vara intressant att konfrontera teorin med verkligheten. Enligt Arvidsson [SOU 1969: 36] skulle teorin, applicerad på läkemedelsindustrin, leda till en tendens till överforskning på synonympreparat och underforskning på nya produkter. Verkligheten tycks vara den

motsatta: Enligt SCBs statistik satsade läkemedelsindustrin 48 procent av sina FoU-resurser år 1973 på utveckling av produkter som är nya på marknaden. Detta är en mycket hög siffra; genomsnittet för hela industrin är 20 procent. Till utveckling av produkter som redan marknadsförs av konkurrenter gick 14 procent (14 procent för hela industrin).

Det är inte självklart att den empiriska fördelningen för hela industrin utgör ett samhällsekonomiskt optimum för läkemedelsindustrin. Min slutsats måste ändå bli att Arrow's välfärdsteoretiska resonemang inte hjälper så långt vid en bedömning av behovet av samhällsinflytande på industrins FoU.

Fil kand *Lennart Elg*
Stockholm

Referenser

- Arrow, K., [1962], "Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention", i *The Rate and Direction of Inventive Activity*, Princeton
- SCB, [1975], "Forskningsstatistik 1973—1975", *Statistiska meddelanden* nr U 1975: 19
- SOU 1969: 36, *Läkemedelsindustrin*, betänkande avgivet av koncentrationsutredningen, Stockholm
- SOU 1974: 14, *Industrins forsknings- och utvecklingsverksamhet*, Delrapport nr 4 från industristrukturutredningen, Stockholm
- Ståhl, L., [1975], "Skall vi socialisera läkemedelsindustrin?", *Ekonomisk Debatt*, årg 3, nr 5